

SEMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația :
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

DIRECTORI:
A. VLAHUȚĂ și G. COȘBUC

ABONAMENTUL :
10 Lei pe an

MOȘTENITORII...

S'au făcut, și se pot încă face averi mari în buna noastră țară. Dărnicia pământului, uimitoarea tărie a țaranului nostru, harnic și răbdător ca o cămilă, și mai ales firea blândă, ospitalieră și pururea încrezătoare a românului, au pus și pun încă la îndămina ori-cui, străin ori pămîntean, mijloace de îmbogățire, adesea repezi și ușoare, necinstite une-ori, în totdeauna sigure. Cîți n'au pornit din depărtări, pe jos, cu tăgîrța la spinare, ș'au pășit goi și smeriți pe acest pămînt al făgăduinței, ș'au dat aici de bine și de belșug, și s'au așternut oamenii pe treabă, au muncit ș'au pus bine, ban peste ban, și'n zece, în douăzeci de ani, au întemeiat stări, să-și procopsească urmașii până 'ntr'al noulea neam. — «Norocul lor!». zice românul. El nu cîrtește, nici nu cată cu ochi răi la milioanele lor. De ce să cîrtească? La urma urmei îmbogățitii aceștia au trebuit să fie «oameni cu socoteală», și muncitori, și strinși la mîină. De cite plăceri nu s'au lipsit ei, în aspra lor carieră de adunători de aur, prin cite griji și umilinți n'au trecut, și cît n'au răbdat, bieții, ca să poată spune într'o zi feciorilor: «Iată, dragi copii, ale voastre sînt toate bunurile astea. Pentru voi ne-am trudit ș'am strins. Robi și salahori am fost, pentru ca voi să fiți stăpîni și să trăiți în cinste și'n huzur. Intunecată și grea a fost calea noastră până aci—ușoară și plină de lumină e a voastră de-aci 'nainte».

Și ce fac domnișorii aceștia cari se pomenesec bogați, fără să-și fi dat cea mai mică osteneală pentru aceasta?

Avem tot dreptul să ne întrebăm, să ne interesăm de ei. Averile lor, marile lor averi, aparțin și țării în care s'au agonisit.

În Anglia, în Germania, în Franța, tinerii cari moștenesc bogății întemeează industrii mari, întreprind explorări științifice, se pun în fruntea instituțiilor de bine-facere, devin elemente puternice de muncă, de propășire și de glorie pentru țara și neamul lor. Palatele neperitoare și toată strălucirea artistică a statului nu se datoresc decît apropierei fericite ce s'a putut realiza între talentele de pe vremi și generoasele ei averi.

Lă noi marile moșteniri sînt în deobște un izvor de nenorociri. S'ar părea că-s blestemate unele averi, așa se păredesc și ele, și casele prin cari trec, și cinstea familiei care le-a agonisit. Junele nostru moștenitor, care-a avut deja de pe cînd era în liceu micile lui daraveri pe la cabinetul judecătorului de instrucție pentru niște poliți cu iscălituri falsificate, cît se vede'n bani s'așterne pe «traiu».

La el *traiu* înseamnă ultima treaptă a desfrînării. Incapabil de muncă, lipsit de orî-ce ambiție nobilă, tînărul nostru milionar devine clientul cluburilor, organizatorul orgiilor — gîscă de jumuit a femeilor pierdute ș'a cămătarilor. Palid de nopțile nedormite, sclivisit, pudrat, aproape culcăt pe perna de atlas a unui echipaj cu roate de cauciuc, își primblă 'n fie-care zi caii, lenea și aerul blazat al unei tinereți ostenite de viții, posomorîta, desgustătoarea plictiseală a unei vieți netrebnice, sleite 'nainte de vreme de orî-ce urmă de putere și de voință. În ciți-va ani, averea e risipită. Tînărul mofluzit se dă afund. Într'o bună dimineață aflăm din informațiile gazetelor că elegantul sportmen, care până mai ieri ne stropia cu noroiu și saluta numai c'un deget, îmbrățișînd cariera de... cavalier de industrie, în urma unui șir de escrocherii, s'a stabilit de-o dată într'o odăiță modest mobilată din penitenciarul Văcărești.

Unii mai îndrăzneți, mai iubitori de aventuri și de largi ori-

o respiră, și o măsoară și o cîntărește, și-î numără picioarele și-î aseamănă potrivelile din coadă, și o 'ntoarce ș'o 'nvirtește ș'o prețâluește pe toate fețele, ca și mușterii priceput, ca și cunosătorul cu experiență, o bucată de stofă într'o prăvălie cu prețuri la tocmeală...

Și tot depănînd firele, urzeala se pierde de nu se mai cunoaște nimic dintr'însa... Și stă bătrînul critic și nu se poate hotări: ce să zică, cum să se rostească?...

A rămas cartea deschisă pe masă.

Tiptil s'a apropiat copila și a plecat căpșorul blond cu ochii mari albaștri, curioși peste rîndurile rimate...

A citit, și obrajii s'aŭ aprins într'o pară întinsă și s'a aprins în ochii mari albaștri o flacăra dumnezeiască...

A luat cartea și a fugit cu ea, stringînd-o, ca de teamă să nu-î smulgă cine-va comoara aceasta din brațe...

S'a ascuns, s'a încuiat singură în odăița ei, și acolo a citit, a recitat fie-care vers de zece ori...

Și cum aŭ răsunit cuvintele rimate înălțîndu-se ca de pe un altar din emoțiunea inspirată a poetului, așa pe rînd aŭ găsit ecoŭ în sufletul tînar, în simțirea limpede, curată, ca cristalul apei de izvor, în care neturburate, așa cum sunt, se oglesc toate frumusețele de sus..

Cu cartea sub căpătîiŭ, copila a adormit, tîrziŭ, fericită, și vede în vis așa de vii și de fermecătoare, icoanele zugrăvite acolo, în cuvintele rimate.

Tîrziŭ, în patul său, bătrînul critic se frămîntă încă: cum are să-și spună judecata?... și cum să cruțe, pe cit se poate, pe sărmanul poet?...

ION GORUN.

GLASURI DE PRIMĂVARĂ

FLOAREA :

Ti-e frig? întreabă floarea.
Nu te gătești de mire?
Sosește Sărbătoarea
Și ceasul de iubire.

OMIDA :

Eŭ blana am s'o scutur
Din spate în curînd..
Albastru, sprinten flutur
Aŭ să mă vezi sburînd.

VIRGO.

CINTEC DE PRIMĂVARĂ

Iubire! Sfintă, vecinică iubire!
 Te simț vibrînd în razele de soare,
 În ne'nfrînata vîntului suflare,
 În dulcea respiraare parfumată
 A primei micșunele!

Tu fluid de vieață cald și spornic,
 Tresari în firișoarele de iarbă,
 Cînti cu privighitoarea; inger darnic,
 Sbori printre miile de lumi, și umpli
 De raze universul.

Iubire! Sfintă, vecinică iubire!
 Tu 'mprăștii pretutindenî primăvara,
 Parfum dai rozei, vîntului dai aripî,
 De sărutări și farmec umpli lumea...
 Și 'n pieptul meu ești moartă!

ADA.

DIN INȚELEPCIUNEA CELOR VECHI

Concepția de vieață a greului stă în legătură și în raporturi de asemănare cu acele împrejurimi senine, voioase, strălucitoare, din cari parcă și-a luat naștere, ca un zîmbet din zîmbet, ca o lumină din lumină. Nu e locul să mă extind aci asupra raportului ce s-a căutat să se stabilească între felul naturii înconjurătoare și modul de a se închipui vieața. Dar, desigur, trebuie să ni se pară lucru firesc, ca o vieață, pusă de soartă într'un mediu incîntător, să se arate, din acest punct de vedere, demnă de trăit, pentru ea însăși. Ast-fel se naște acea concepție naturalistă, în care vieața, cu toate forțele și funcțiile ei, se consideră ca un bun în sine. Nu mai e nevoie să se amăgească omul singur și să-și promită fericirea în altă lume, în altă vieață. În lumea aceasta, în vieața aceasta, în împrejurările date de natură, se poate realiza visul existenței. Natura nu șoptește creaturilor sale nenorocite: «Speră, crede! Ce ți-am dăruit acum și ai primit

Galbenă de spaimă vine 'n fuga mare:
«Mamă, grea furtună amenință 'n zare!
Negri ca păcatul, nouri se ridică,
Inimioara toată mi-a înghețat de frică...»

«Draga mami, dragă, vestea ta nu-î bună!
Nu 's nici nouri negri, nu-î nici grea furtună,
Ci păgînatatea într'acoace vine
Ca să mi te ceară, Irino, pe tine...»

Crește 'n zare goana pulberii stîrnite,
Zguduie pămîntul ropot de copite...
Aleargă cu spaimă bătrîna și plînge,
Frumoasa Irină minuțele 'și trînge:

«De-acu, dulce mamă, rămîi sănătoasă,
De te-a 'mpins păcatul să mă faci frumoasă!
Fost'ar fi mai bine să mă 'nghiță iadul,
De cît să mă vadă roabă Țarigradul!»

Spumegînd se bate Dunărea de maluri,
Caicul pornește clătinat pe valuri...
Soarele preschimbă apele-î în sînge, —
Frumoasa Irină se roagă și plînge:

«Turcule, dă'mi drumul să mă 'ntorc la mama;
Am uitat acasă salba și năframa,
Mi-am lăsat acolo lada mea de zestre
Și-au rămas orfane florile 'n ferestre...»

Dunărea bătrîna curge tulburată,
Frumoasa Irină stă îngîndurată...
Șopotind se 'ngînă valurile 'n spume,
Parc'ar tot striga-o cine-va pe nume:

«Nu-î Seraiul vrednic tu să-î fii podoabă,
Nu-î vrednic Sultanul să te facă roabă!»
Soarele se stinge scăpătat pe dealuri —
Și-a pierit frumoasa Irină sub valuri...

...Iar de-atunci bătrînii spun că 'n locul unde
Și-a găsit copila mîntuire 'n unde,
Dunărea mî-aduce apă vecinic lină
Ca să doarmă 'n pace frumoasa Irină.

ST. O. IOSIF.

DOUĂ CRITICE

Palpitînde încă de emoția pe care poetul a învestmîntat-o în ele, cuvintele rimate merg la tipar, — și a doua zi, cu o jertfă nu mai mare decît pomană pe care o face unui cerșetor, oricine le poate avea în piață.

La masa lui de lucru, cu creionul în mîină, bătrînul critic stă, citește, recitește, cumpănește, își amintește, judecă și nu se domirește.

Versurile sunt destul de corecte; pe ici pe colo cite o licență de accent; *aripi* odată, apoi *aripă*... înțeleg să zici într'un fel sau într'altul, — dar și într'un fel și într'altul, în aceeași bucată...

Hm... iată aci un pleonasm... două calificative unul după altul, aproape cu acelaș înțeles... Dincoace o reminiscență...

O comparație nu prea frapantă ici... Colo o expresie nițel cam îndrăsneață... Simbolul nu răsare pretutindenî destul de clar, — imaginea aceasta e prea vagă, prea nebuloasă...

E cam comună rima aceasta, și cea-l'altă; iar asta de ici prea pare căutată...

Și ia bătrînul critic bucata, cuvînt de cuvînt, și o deapănă și

zonturi, o șterg frumușel la America ; alții, mai slabi și mai nevoiași, își curmă zilele la pragul mizeriei.

Am cunoscut acum cinci ani pe tinărul A. din Iași. Era gras, frumos, voinic—și nu făcea nimic. La nouăsprezece ani rămăsese orfan, și stăpîn pe-o avere de patru milioane. Ce n'ar fi făcut un om de ispravă c'o asemenea stare ! Cea dintâi grijă a lui a fost să lege școala de gard, și să plece 'n țări străine, să... petreacă. Se cita ca un moment de glorie, din viața acestui risipitor, faptul că, într'o bătae de flori la Nizza, și-a primblat trîndăvia și fanfaronada într'un echipaj pentru a cărui decorare cu flori plătise frumoasa sumă de 60.000 de lei ! La vîrsta de 26 de ani, plictisit, desgustat de viață, își toacă la Viena ultimul împrumut, se 'ncue 'n odaia otelului, și-și trage un glonț de revolver în gură. S'aũ găsit la el doi fiorini—atît îi mai rămăsese din patru milioane.

În societatea noastră exemple de acestea ai la fie-care pas. Minorî ce imită la perfecție iscălitura părinților ; gentilomi cu nume istorice, aristocrați de viță pergamentală, cari sînt chiămați de la Capșa la pârchet, și de-acolo duși în închi-soare pentru fapte care-ar face rușinea celui din urmă borfaș.

Te umple jalea cînd te gîndești cită risipă de timp, de forțe și de bani, e în biata noastră țară, căreia nu-î rămîne nici măcar mîngîierea părintelui din scripturi, duioasa mîngîiere de a-și putea deschide într'o zi brațele spre a-și primi 'napoi pe fiii rătăciți și pocăiți. Mortii ei nu mai înviează—pierduții ei nu se mai întorc.

A, dacă acești «fii risipitori» ar fi avut alt-fel de părinți și alt-fel de profesori, dacă de mici, li s'ar fi sădit în inimă dragostea de țară, sentimentul sfînt al datoriei, iubirea de muncă, ambiția de a se face folositori societății și de a-și dobindi prin propria lor vrednicie, prin meritele lor personale un loc mai de cinste printre semenii lor, — dacă în loc de a-î găti ca pe păpuși și de a-î purta înhorbotați și cu părul buclat prin baluri și pe la petreceri frivole, s'ar fi îngrijit

cine-va să le dea o creștere bună în înțelesul drept al cuvântului și o direcție sănătoasă, dacă s'ar fi ocupat cine-va să facă din ei oameni, cîți dintre nenorociții aceștia n'ar fi ajuns, cu mijloacele de cari dispunea, să stea în fruntea mișcării noastre culturale, să fie fala neamului nostru! Cîți dintre ruinații cari înfundă temnițele sau se sinucid prin oteluri, n'ar fi devenit cetățeni utili și buni patrioți, în orî-ce caz ar fi avut o viață mai omenească, mai roditoare, s'ar fi bucurat și ei de-o soartă mai fericită, pentru binele lor și-al țării care le-a dat milioanele.

Dar se gîndesc părinții la așa ceva? Ei cred că în biletele lor ipotecare se închee orîce fericire, și cu ele copiii lor vor putea cumpăra tot. În școli aceiași nepăsare de ce va fi mîine cu noi... Dascălii își văd de nevoile lor, noi de-ale noastre, și toate curg în voia întîmplării.

Cînd oare ne vom scutura puțin din toropeala în care picotim cu toții! Cînd!!

Central University Library Cluj

A. VLAHUȚA.

FRUMOASA IRINA *

La Curțile-nouă din capăt de țară
Tremură din virfuri plopî cu frunza rară.
Nu știu: mîndrul soare străluci de-odată
Ori în prag frumoasa Irină s'arată?

În cosiță 'și prinde garoafa 'nflorită,
Pleacă la fîntînă și vine zorită.
Șueră mîerlița, strigă cucu 'n leasă:
«Cucule, azi-noapte m'am visat mireasă...»

Lasă jos o leacă albele cofițe,
Scutură de rouă negrele-i cosițe;
Cată preste umăr, inima-i înghiață:
Soarele pe dealuri s'a 'nălît în ceață...

* Din volumul «Balade și Sonete» ce va apărea în curînd.

Veni mîine cu 2/4

cu atîta iubire, parcă mi-ar fi adus de acolo din depărtare toată tinereța și bucuria copilăriei dulci și neuitate.

— Iartă-mă, că nu mă pot stăpîni... sînt foarte nenorocită!

Nu mă puteam dumeri.

— Te ștusesem bine, răsfățată, unica fată la părinți...

Răspunse clătînînd din cap, cu ochii duși:

— Părinții mei demult odihnesc în pămînt... și bărbatul mi-a murit... Apa mi-a luat pămîntul, o moară, casa... Toate astea le-am îndurat... Am lucrat și am trăit: dar ceea ce m'a ajuns acum... acum...

Și iar plînze cu fața ascunsă în miîni.

Îi sărutam fruntea și-i strîngeam capul de piept zguduită până în suflet de durerea ei... O, că nu puteam avea măcar pe o'clipă puterea unui zeu mîngăietor!...

— Mario, dragă, spune-mi ce ai? Nu pot să-ți ajut?... Vino, șezi, scoate-ți șalul să-ți văz ochii, ochii tăi vorbăreți cari știaū odinioară să spună atîtea. Vezi așa... Lasă, uite, am casă mare, caldă, și o să stai cu mine pentru totdeauna... Să povestim de vremurile bune, cînd eram mici și fugeam pe întrecute printre căpițele de fin în livadă și rideam, rideam așa de bine...

Surise trist clătînînd din cap.

— Nu se poate! Nu, nu, nimeni nu-mi mai poate ajuta. Ersilia, Ersilia mea!...

Se lăsase lingă mine pe un scaun și acum își strîngea minile între genunchi legănîndu-și corpul într'un sbucium nepotolit.

— Dar D-ta nu știi... de unde să știi?... După ce am rămas fără căpătîi, lumea m'a sfătuit să viū în țară. Învătasem croitoria și am deschis un atelier la Ploești...

— De ce n'ai venit la București?

— Nu știū... imi era frică, un oraș așa de mare... Cine n'a fost cu luntrea pe mare se teme și pe un lac. Și în Ploești mi-a fost greu la început, până să mă cunoască lumea; pe urmă am trăit destul de bine. Ersilia terminase patru clase secundare. A eșit bine și cunoscuții m'aū sfătuit să o trimit la București ca să învețe mai departe... O, de n'aș fi ascultat de lume! căci asta i-a fost peirea sărmaneii fete!...

— A murit?

Rise cu desperare.

— O, dacă ar fi murit! Ar fi de o mie de ori mai bine... mai bine, de o mie de ori mai bine! Dar n'a murit, trăește! Dar să vezi unde și cum și în ce hal trăește! Vai și amar de mine și de ea și de sufletul ei, fata mea blindă și bună!

Am dat-o în gazdă la o cocoană. Îi trimiteam bani... Ce de bani! Un teanc de recipise!... Le-am păstrat ca să i le arăt după ce va fi terminat. O zestre întreagă! Acum pot să le arunc în foc. S'a isprăvit!...

Se sculă, își trase șalul peste ochii înroșiți de plins.

— Să mă ierți că te-am supărat, dar am trecut pe aci și am dorit tare să te văd... Am crezut că o să pot fi mai tare... să nu-ți spun nimic...

— Dar nici nu mi-ai spus...

Am strâns-o din nou în brațe.

— Spune...

Își încruntă sprincenele, făcînd o sforțare dureroasă:

— Nu, nu pot!... Nu pot! Mi-e rușine!

Și fugi.

Am pus repede o haină, pălăria.

La sfârșitul căii Șerban-Vodă, oboșită de un drum atît de lung și repede, căci Maria alerga fără să se mai uite îndărăt, mă oprii. Maria dispăruse într'o curte mare, verde încă, cu toate că era acum în Noembrie. Imprejur se înșirau mai multe clădiri mărunte.

O sfială ciudată mă cuprinsese. Aveam oare dreptul să spionez astfel o viață străină, o taină cine știe de ce adincime înfiorătoare?

Un țipet de copil îmi izbi urechia, și atunci deschisei ușa fără să mai știu ce fac.

În fundul odăii, pe un pat sărac, o umbră de femeie, slabă, palidă, cu fața mică plină de pistrui, cu părul în disordine — probabil fata pe care Maria o numise Ersilia.

Lîngă ea, înfășurat în cîrpe — noul născut.

Maria se ghemuise tremurînd pe un scăunel lîngă picioarele patului.

Cînd mă văzu, sări speriată. Mă apucă de mîini, mă duse lîngă pat, îmi arătă copilul și ca scuturată de friguri:

— Vezi nenorocirea! Groasnica nenorocire!

Mititelul contenise din plîns. Deschise niște ochi mari albaștri, frumoși, deja expresivi... Genele-î lungi ca de mătasă erau ude de lacrimi și tremurau.

— Ce copil frumos!

Femeile se ridicară și se uitau lung la mine.

Luaî copilul în brațe și'l dusei la fereastră în bătaia luminei... Îl depărtam și apropiam cu drag de piept.

— Ce copil frumos!

Tînăra femeie începu să zimbească; un zimbet stîngaciū, timid...

Maria tresări și se apropie și ea ca isbită de o revelație luminoasă.

E o chestie de organizație. Natura grecului nu se delectează în consumarea, prefacerea și circulația materiei. E mai rafinată, cu trebuințe de ordine mai înaltă. La dinșii se aplică vorbele: omul nu trăiește numai cu piine. Hrana materială nu-î încurcă și nu-î ocupă mult. Sînt sobri. About, în descrierea Greciei contimporane, arată cu ce puțin lucru se satură acești oameni și astăzi. O bucățică de pește sărat, o mîină de măslīne, o ceapă, formează una din mesele lor copioase. Cît mîincă un singur Englez, ajunge unei întregi familii numeroase de Greci. Cei mai mîncăcioși dintre Greci, *Beoțienii* gurmanzi și *gourmets*, nu se bucură de un nume tocmai frumos. Beoțian era sinonim cu cap gros. Lăcomia la mîncare și la băutură, fără a mai vorbi de beție, le insuflă dezgust: cum ai vedea un animal, lihnit de foame, zbătîndu-se să inghiță, fără măsură și alegere, bucatele. Cap subțire, minte ageră și stomac încărcat, nu se împacă împreună. Cînd te îngrijești prea mult de ale mîncării, spiritul se coboară în regiunile gastrice.

Nu să petreci bine, ci să trăiești *frumos*, iată scopul vieții. Să trăiești frumos, făcînd din viața ta efemeră o viață frumoasă, cum ai face ca artist o statuie frumoasă. Și să sfîrșești frumos viața, cu un gest estetic, cum ai termina, ca poet, o piesă, cu o scenă înălțătoare, care să rămîină în sufletul privitorilor, ca o impresie neștersă de apoteoză finală. Să mori de bătrînețe, căzînd girbov la pămînt, desfigurat de vreme, nu e estetic. Dar să mori eroid în luptă, cu forțele vieții întinse vitejește, ca niște pînze de corabie suflate de vînt în largul mării sbuciumate; să dispari ca o vedenie luminoasă, în toiul strălucirii tale, uimind spiritul lumii de scînteierea ultimului tău moment — iată o splendidă încheiere de existență.

Și acest final trebuie să se armonizeze cu tot cuprînsul prețios al vieții. Valoarea vieții, însă, nu se măsoară după lungimea ei, după cum nici valoarea unei opere de artă nu se judecă după dimensiunile ei. Intr'un spațiu mic de tablou, cît podul palmei, poate încăpea un cap de operă de pictură nemuritoare. Dintr'un număr mic de ani se poate croi o viață memorabilă prin frumusețea manifestărilor ce o compun. Și, or-cît de mult ar trăi omul, șapte-zeci, opt-zeci, noă-zeci de ani, numărul anilor lui e mărginit. Materialul asupra căruia va lucra ca artist al vieții este determinat cantitativ. Nu-l poate spori indefinit. Adausul unei vieți viitoare, incomparabil mai mare decît fondul real, adaus așteptat sub forma metempsicozei la orientali, sub forma iadului și a raiului la creștini, nu intră în socotelile etice ale geniului grec. Cantitatea supranaturală a vieții e neglijată. Cît și-a dat natura aici pe pămînt, în lumea senzibilă, atît ai de socotit ca

viață, din care să construiești și pe care să întemeezi opera fericirii tale. Dacă nu poți mări existența în cantitate de ani, aici ori dincolo de mormint, cu atit mai mult trebuie să știi și să te silești a o crește în calitate. Ce se pierde în întindere, să se capete, de se poate, în adâncime.

I. GAVĂNESCU.

MÎ-E DOR

Mi-e dor de zile line,
De nopți cu lună plină,
Mi-e dor de tine.

Mi-e dor de verdele răzor,
De crîng, de mierlă și de flori...
De tine iar mi-e dor.

Mi-e dor de vară,
De doina tristă,
De teiul 'nalt,

De tine iar!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SMCA.

FRUMOS!

Intră în casă încet, fără sgomot. Parcă n'ar fi atins pămîntul. O vedenie mică, galbenă, îmbrobodită într'un șal negru.

Se apropie sfioasă, încercînd un zîmbet.

--- Nu mă mai cunoști?

O priveam... Dar din această față veștedă sbîrcită, nu puteam reconstrui nici o amintire întregă.

— Maria Prodan, șopti femeia.

Înăbușii un strigăt de uimire. Maria Prodan! O fetiță de cincisprezece ani, ce 'mî fusese dragă, cu obrăjorii rumeni, rotunzi, în totdeauna rizători.

O strînsei în brațe cu expansiune, întorcîndu-mă cu mîntea la acele vremuri de demult.

— Mario, Mario, cum te-ai schimbat, cum ne-am schimbat!

Ea izbucni în lacrimi.

— Plîngi? Pentru ce?

Nu înțelegeam cum putea să plîngă, cînd eă o stringeam în brațe

dela mine, nu e tot, e numai o arvună. Veți fi mulțumit în așteptările tale mai tirziu, aiurea. După-ce veți isprăvi viața aceasta, care nu însemnează nimic, îți voiți da altă existență, în care veți fi fericit. Mă veți acum aspră, caprițioasă, cite-odată groaznică, și vreți să fugi de mine. Mă veți regăsi dincolo, după moarte, frumoasă, bună, mămă dulce și iubitoare».

În câte locuri nu s'aude această cuvîntare a naturii răsunînd, în adîncul sufletului omenesc, sub formă de predică mîngîietoare, de mituri și credințe religioase! Alt-fel se arată și vorbește natura, cînd se adresează în Elada fiului ei favorit. Vieța ce-î dăruiește nu este un dar «de mîntuială», un rest netrebuincios, o amăgire de copil. E un dar prețios, o bijuterie scumpă, o operă de artă, la care a lucrat cu drag și cu atenție și în care a pus ce a găsit mai ideal în inspirația sa creatoare.

De aceea, pentru Grec, fericirea stă în a trăi: în a trăi bine și frumos. Dar a trăi bine și frumos însemnează, pentru el, a-și exercita forțele naturale, trupești și sufletești. Atîta armonie prestabilită a pus, din capul locului, natura în funcțiile organismului psiho-fiziologic, încît e destul să le urnești, și să le pui în mișcare și acțiune, pentru ca, din fireasca tonalitate a încordării lor, să răsunе armonia latentă a fericirii. În vederea fericirii e constituită ființa omenească, și fericirea e sădită în vieța însăși: e floarea vieții, rodul ei natural, care apare ca produs al activității normale.

Ce deosebire între acest concept de vieță și de fericire și acela al popoarelor numite de greci «barbare»! Fericirea, or-unde vom găsi această noțiune, se reduce negreșit, tot la stări de conștiință plăcute. Și tot plăcere se chiamă și gustarea unui vin aromatic, precum și admirația pur și simplă a strălucirii razelor de soare prin înflăcăratul rubin al lichidului din cupa de cristal, sau fiorul sublim al creației, în momentul cînd sufletul își caută revărsarea în cuvinte inspirate, în gesturi mărețe, în acte eroice. Dar, de la plăcerea brut senzatională a gustului, și până la escitația delicată a senzibilității estetice, și, mai departe, pînă la deliciul creației și activității în genere, e o scară, un urcuș greu al evoluției, o rafinare treptată a izvorului de plăceri. Psihologii, nu numai moralisții, numesc plăcerile gustului, mirosului, inferioare; ale vederii, auzului, ale inteligenței, activității, superioare. Pe acestea le-a ales natura artistică și filosofică a grecului. Și, din piscul erarhieii sale firești, uitîndu-se la popoarele ce și-au ales plăcerile de jos, a putut să le adreseze epitetul de «barbare».

Orientalii vechi puneau fericirea în mîncare, băutură, și în condiții și mijloace afară din om: avere, mărire. Ce bine se vede contrastul concepțiilor celor două lumii în convorbirea ce spune Herodot că ar fi avut Solon cu Cresus, regele Lidiei.

Cresus reprezentantul concepției «barbare» sau asiatică despre viață, întreabă pe Solon, reprezentantul concepției grece, după ce l-a dus de î-a arătat comorile: «O streine din Atena, s'a dus fama departe până la noi despre tine pentru înțelepciunea și călătoriile tale, că multe țări ai vizitat ca filosof, ca să le studiezi. Acum iată că-mi vine în gînd dorința să te întreb, dacă ai văzut până acum vr'un om, care să ți-se pară ție cel mai fericit?» Solon însă nu putu să-i răspundă după gustul regelui, ci zise, după-cum și era: «Da, rege, pe ateneanul Tellos.» Regele rămase mirat și întrebă: «Pentru-ce socotești tu pe Tellos ca cel mai fericit dintre toți? Solon răspunse: Tellos a trăit într'un timp, cînd mergea bine statului, avea copii buni și frumoși și dela toți copiii lui văzu nepoți și de toți avu parte; apoi, pentru împrejurările noastre sta destul de bine; și în cele din urmă, avu un sfârșit foarte măreț: găsi moartea cea mai frumoasă într-o luptă a Ateneenilor cu vecinii lor, la Eleusis, unde, luptînd cu vitejie, respinse pe vrășmași. Și Ateneenii îl îngropară cu cheltuiala statului, acolo unde căzuse și-l cinstiră mult».

Cresus crezînd că l-o pune pe el cel puțin al doilea în fericirea, după Tellos, întreabă mai departe: Dar al doilea?... Al doilea Solon puse alți Greci. Și ar fi mers așa înainte indefinit, fără să vină nici-odată rîndul bogățiilor regelui Lidiei în scara fericirilor.

Frumos și drept interpretează Paulsen în *Etica* sa ¹⁾ reticențele mintale ale filosofului grec, care, dacă ar fi voit să-și spună lămurit și pe față tot ce gîndea, ar fi răspuns poate mai degrabă cam așa: «O rege, ce înțelegem noi Elenii prin fericire, și ce înțelegeți voi, cei d'aici, pe cari vă numim barbari, nu este acelaș lucru. Vouă vi se pare un noroc bun în viață: să trăim frumos, să lucrăm frumos și să murim frumos. Cînd noi Elenii aducem vr'unuia urări de bine, zicem: lucrează bine; iar voi ziceți: să ai parte de bine. Am numit pe Tellos un om fericit, nu doar că trăia în luxul și belșugul unei curți regale, deși avea și el tot ce trebuie unui cetățean într'un oraș elin; dar era un om destoinic, care știa să-și ție bine casa, avea copii frumoși și buni, orașul lui ținea seamă de vorba și fapta lui, și numele lui nu era necunoscut nici vrășmașilor țării».

¹⁾ FR. PAULSEN, *System der Ethik*, Berlin. 1894.

— Frumos?

— Nu vezi?... Ce cap! Ce forme perfecte!

Copilul mișcă din buze și două gropițe se făcură în obrăjorii ca de spumă... O lumină dulce și caldă învălui totul din casă, o lumină așa de vie, cum nu e nici o rază din soare...

Maria întinse mîinile spre el tremurînd, parcă întîia oară l'ar fi atins.

Il infășură, ca pe o comoară, și-î dete lapte cu lingurița, zimbîndu-î.

Apoi își scoase șalul de pe cap și cu un glas schimbat, din cale afară blind:

— Voiam să te rog... Dacă ai ceva de lucru?... Știu să lucrez ori-ce..

CONSTANȚA HODOȘ.

CRIMPEIŪ

Ce raport o fi între sufletul nostru și unele figuri necunoscute ce ne fac să tresărim ca de-o amintire vie, ca de-o simpatie mai de demult, ca de-o misterioasă înrudire de gînduri, de gusturi, de vederi, ca de neașteptata descoperire a unei iubiri ascunse de cine știe cînd în noi.

Te găsești, bună-oară, pe peronul unei gări; cugeți la nevoile vieții tale, la încurcăturile pe cari le-ai fi putut așa de ușor înlătura, la o soartă mai bună pe care ai fi meritat-o, pe care ai fi avut-o poate, dacă... Un huruit apropiat, o respirație grea de monstru obosit, un tren se oprește pentru cinci minute. Te rezemi de un stîlp și privești distras: La fereastra unui vagon apare un cap de femeie; doi ochi dulci, visători, pe un chip palid și ostenit de drum, lucesc ca două raze pornite din adîncimile unei lumii de basme; figura ei se încadrează de minune în sufletul tău: Îți pare tristă... Cine-o fi? La ce s'o fi gîndind? — În căutătura ei vagă, în aerul ei distras, în firele de păr împrăștiate pe frunte, închipuirea ta caută parcă secretele acelei făpturi, încearcă să pătrundă pentru o clipă măcar în viața ei: nu-ți mai ia ochii de la ea; tresar în tine nu știu ce gînduri neliniștite, curioase, chiămate de-un neînțeles început de simpatie. Ai dori s'o cunoști, s'o întrebî, să-î vorbești. Ce te face să crezi că glasul ei trebuie să fie dulce, că sufletul ei te-ar înțelege, că această cunoștință ar putea schimba de-odată mersul vieții tale? Farmecul necunoscutului te dă la tot felul de presupunerî și de visuri. Un șuer jalnic, lanțul de vagoane se urnește c'un lung scîrșnit de fiare, — și tu te uiți cum se depărtează, și te doare, și parcă ți-e necaz pe ea că pleacă așa, fără să-ți facă un semn, fără să-ți arunce o căutătură. Ce fel? ea nu știe că tu te gîndești la ea? privirea ta i-a mîngîiat fața, sufletul tău s'a atins de sufletul ei o clipă, și ea n'a simțit?...

Oare unde se duce? Veî mai întîlni-o vre-odată? Și ochii tăi privesc cu părere de rău la ultima pală de fum care se frînge, se risipește molatec în aer, — e tot ce-a mai rămas afară din vedenia de-adinioarea..

RAREȘ.

RĂSPUNSURI

D-șoarei S. A. Iași. Nr. 1. Versurile sînt corecte, sonore, puțin cam afinat însă. În strofa a doua spuneți înc'odată ceea ce-ați spus destul de frumos în strofa întâi. Versul al patrulea din strofa a treia stă acolo numai pentru rimă. Căutați un alt sfîrșit mai hotărît, mai luminos, mai în legătură cu ideea din strofa a patra, care-î simbulrele 'ntregei poezii. No. 2. Nuvela are părți minunate. Ce bine-î analizat sufletul Mandeii! Nu e cumva vr'o reminiscență... din literatura slavă? Să nu vă supere îndoiala noastră, c'atunci e rău. No. 3. Dacă într'adevăr aveți nedumeriri d'astea, și vă'ntrebați în ce formă — în versuri sau în proză — ar fi mai nemerit să vă așterneți o anume stare sufletească, atunci... să știți de la noi că e să fie proză. În definitiv e numai o iluzie libertatea de alegere, și deci, încurcătura de care vă plîngeți. Lucrurile astea, D-șoară, se hotăresc mai din'ainte, fără știrea, și fără voia noastră. Ele se prepară, se țes încet și pe furis, în vastul și misteriosul laborator al inconștientului, de unde fiecare gînd iese, ca floarea din pămînt, cu forma, culoarea și parfumul cî-î sînt predestinate. Sînt suflete cari fac versuri din tot ce le mișcă mai adînc, după cum sînt stridii cari fac mărgăritare din nu știu ce boală a lor. Deci, dinspre partea asta să n'aveți nici o grijă. Ceea ce va trebui să vie în versuri, de la sine își va alege ritmul și măsura, și'n versuri va veni. 4. Am ris în adevăr. Foarte ingenioasă idee... Poezia — nota 6. Proza — 7¹/₂. Treceți la loc. Și căutați să vă pregătiți mai bine: — Lîmita de admitere e 8.

D-lui Ci... Loco. «Memento more»??.. Pe ce limbă? — Tot așa de corecte sînt și versurile. În cit privește ideea, o, ideea aceasta a fost scrisă tot în versuri, sub un alt titlu însă de D-na Noe, citită soțului ei, așa ca să-l mai distreze, într'o zi tristă de ploae, pe cînd se urcau cu corabia pe muntele Ararat, și părerea bătrînului a fost că poezia n'ar fi tocmai rea, dar ideea e din cale-afară veche.

D-lui C. S. P. Loco. Binișor tăiate, dar încă zgrunțuroase, amestecate, nelămurite. Și sentimentul armoniei pare a lăsa de dorit pe unelocuri. De ce ziceți, de-o pildă:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Cerul aștrii și-î adună?»

cînd și mai bine-ar fi, și mai frumos ar suna:

Cerul stelele-și adună.

Apoi «nopti» nu rimează cu «bolți». Cea mai aproape de adevăr ar fi «Freamăte», dar și aceștia i-ar trebui o zdrăvănă rindea, iar strofa din urmă refăcută toată, pentru ca să poată eși'n lume.

D-lui A. G. Brăila. Vă mulțămim, — dar nu ne putem folosi nici de articol, nici de amicalele D-voastră sfaturi. Credem și noi că pentru D-na... «superbă'n vișiniu» descrierea rochiei și brațelor D-sale o fi mai atrăgătoare de cit o bună bucată literară. Articolele acestea însă trebuiesc publicate la rubrica «Anunțuri și Reclame», și noi o asemenea rubrică n'avem, și nici nu ni-î în gînd s'o înființăm vr'odată, cu toate «numeroasele abonamente» pe cari ni le-ar aduce..... Aceasta — pentru-că vrem să facem puțină literatură cinstită, și nimic altceva.

D-lui I. S. Lipsca. Manuscrisele lui Eminescu, ce se găseau în păstrarea D-lui Maiorescu, sînt astăzi depuse la Academie. În ele ați putea afla multe note luminoase pentru lucrarea D-voastră. Adresați-vă unui prieten de-aici, și veți avea toate lămuririle necesare.

D-șoarei V. R. Constanța. Scrisoarea e foarte frumoasă, și, dacă n'ar fi vorba de noi, am publica-o bucuros. Poezia însă e rece. În ea pozează sufletul D-voastră, și asta-l face, se vede, să-și piardă liniștea și elasticitatea obicinuită. Vă stă mult mai bine'n proză. Particularitatea ta'ntului D-voastră e *naturalul*. Și'n vers se cere multă artă, ca să nu parî artificial.

D-lui I. D. Craiova. E un pseudonim. Și-î publicat până acum numai poeziile, într'un volum intitulat «Cîte-va versuri».

În primăvara asta vor apărea nuvelele, în trei volume. Caragiale, pentru moment, nu scrie la nici o revistă. Cele-l'alte întrebări, neavînd nici un raport cu literatura, rămîn fără răspuns.

RED.